Sociala Tjänstehundar

Text: Kristina Bram

Det är sedan länge väl känt att hunden gör nytta inom såväl skola, vård som omsorg. Man har under flera decennier använt hundar i syfte att påverka människors hälsa främst i England, Frankrike, Japan och USA. Även i Sverige används nu hundar inom dessa verksamheter i allt större omfattning.

Jag har sedan Lassiehundfilmernas tid haft en önskan om att få en hund som kan interagera, kommunicera och hjälpa och stödja människan i sin vardag. I Bellamies första kull fanns en valp som stack ut bland övriga valpar. Hon var den som alltid fann sig tryggt i min famn. Hon var den som först kom viftandes med svansen i valplådan. Hon var den som nyfiken gick runt och undersökte världen när övriga låg och sov. Hon var den valp som somnade lugnt i mitt knä efter en

stunds lek och bus. Hennes namn blev Rose Étoile vilket betyder Rosen Stjärna. Prefixet ”d´amour” betyder ”av kärlek”.

Vår utbildning

När jag bestämt mig för att det var Étoile vi skulle behålla tog jag reda på bra utbildningar. Svenska Terapihundskolan är Nordens största utbildare av sociala tjänstehundar och återfinns i samtliga Nordiska länder och alla med samma krav på utbildningar. Vi gick först en förberedande distansutbildning där kursplanen för utbildningen är fastställd av Svenska Terapihundskolan och som utgår från de kriterier och förutsättningar som ett hundteam behöver för att påbörja ordinarie utbildningar. Utbildningen utgör en bra grundplåt att stå på inför fortsatta studier. Man får en bra inblick i de grundläggande sociala färdigheter en hund behöver ha i sin kommande tjänst som Social Servicehund, samtidigt som man tränas i sitt eget yrke som hundförare att avläsa och kommunicera med sin hund.

Efter avslutad förberedande utbildning påbörjade vi, efter lämplighetstest, utbildning till social tjänstehund. Utbildningen ligger förlagd på olika orter i Sverige och vår var förlagd till Göteborg dit vi regelbundet fick bege oss. Utbildningen omges av 3 lämplighetstest; ett för att få påbörja utbildningen,

ett för att få komma ut på praktik och ett i samband med examination. Utbildningen gav titlarna Besökshund och Besökshundsförare för barn och vuxna över 13 år. Den tid och det arbete, utifrån skriftliga inlämningsuppgifter och verksamhetsförlagd praktik man får avsätta, uppskattas till en 50% tjänst under ett halvår.

Efter avlagd examination, och nytt lämplighetstest för barn under 13 år, påbörjade vi vår utbildning till Terapi- och Skolhund. Terapi- och Skolhundsutbildningen är en yrkesutbildning på uppskattningsvis 50% tjänst under ett år. Den omfattas av 100 timmars praktik (varav viss tillgodoräknande får göras från Besökshundutbildningen) och upprättande av rapport kopplad till specialpraktiken som både ska opponeras och examineras på. Till detta hör sedan en verksamhetsförlagd examination tillsammans med barn.

Fascinerande praktik

Under sommaren har vi praktiserat inom LSS (Lagen om stöd och service för funktionshindrade). Vi har mött barn med olika funktionsnedsättningar av varierande grad men där stödbehovet är så pass omfattande att de vistas del av sin tid inom LSS-boenden.

Våra besök inom två olika LSS-boenden har varit helt fascinerande. Vi har mött barn som inte kan kommunicera varken via tal eller kropp men där interaktion ändå uppstått mellan barnet och Étoile, som visat sig genom ögonrörelser, ansiktsuttryck och övriga kroppsliga uttryck. Étoile har genom sin närvaro dämpat såväl epileptiska anfall som uttalade tics hos barn. Étoile har på egen hand gått fram och lagt hakan i knäet hos barn som fått plötsligt EP-anfall och detta utan att jag kunnat utbilda henne i detta eller ens hunnit visa henne vad hon skulle göra. Hon har agerat helt på egen hand. Hon har under svåra förhållanden ihärdigt legat med hakan på benet hos ett barn med omfattande tics, dvs omfattande och mycket svåra ryckningar i hela sin kropp. När barnet la sin hand på Étoile gick det ett sus igenom barnet och hen blev alldeles lugn och alla tics upphörde så länge hen hade handen på Étoile. Étoile har legat bredvid barn som haft kraftiga utbrott. Inte en enda gång har hon uppvisat varken rädsla eller oro. Hon har genom sitt oerhörda lugn gett lugn och ro till barnen.

Vi har mött barn med autism och Downs syndrom och som varit helt inneslutna i sin egna värld men då de mött Étoile öppnat upp sig och strålat. Vi har mött barn som ligger flera år efter i sin utveckling såväl fysiskt som mentalt, där Étoile genom sitt oerhörda lugn och förståelse har skapat interaktion, glädje och självkänsla. Att möta dessa barn, som jag upplever inneslutna i sina egna kroppar, och där Étoile skapar ett meningsfullt sammanhang, ger mig en så oerhörd glädje.

Under praktiken med funktionsnedsatta har Étoile genom sin närvaro dämpat såväl epileptiska anfall som uttalade tics hos barn. Inte en enda gång har hon visat rädsla eller oro, utan i stället kunnat sprida lugn och ro. Barn, som varit helt inneslutna i sin egen värld, har öppnat upp sig i mötet med Étoile.

Ett gäng harmoniska hundar som utbildar sig till sociala tjänstehundar för att kunna göra skillnad för många människor med funktionsnedsättningar.

Vi praktiserar nu vidare på skolor med barn inom NPF (neuropsykiatriska funktionsnedsättningar) parallellt som jag skriver tillhörande rapport. Som Skol- och Terapihund blir Étoile Läshund, Fadderhund, Skolhund och Terapihund.

Kristina Bram

Fr.o.m hösten 2019 har Svenska Terapihundskolan gjort om sina utbildningar, och Skolhund respektive Terapihund får läsas separat.

Hur arbetar en social tjänstehund?

Sociala Tjänstehundar som yrkesgrupp delas vanligtvis upp i Besökshund, Vårdhund, Terapihund & Skolhund. Men vad skiljer dem åt?

De tre sistnämnda arbetar målinriktat genom exempelvis remisser, styrdokument och läroplaner eller andra typer av uppdragsbeskrivningar. Efter avklarad och godkänd utbildning och efterföljande examination erhåller utbildade hundteam id-handling vilket ger dem status som godkänt hundteam och där hundarna får status som Sociala tjänstehundar med tillhörande tjänstetecken.

Skolhund

Den sociala tjänstehunden fungerar som pedagogiskt verktyg i undervisning. En sådan hund får beteckningen Skolhund. Skolhunden kan stödja inlärning och utveckling på flera olika sätt genom att öka självkänsla och stärka självförtroende, skapa motivation utifrån KASAM; en känsla av sammahang byggt på begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet, öppna upp för interaktion och kommunikation och stödja exekutiva funktioner dvs förmågor som samordnar information. De viktigaste exekutiva funktionerna är problemlösning, uppmärksamhet, koncentration, aktivitetsreglering, minne, planera och organisera, tidsuppfattning, generalisering, flexibilitet, påbörja-avsluta, skapa överblick, planera och förstå orsak och verkan samt styra och reglera uppmärksamhet och impulskontroll.

Läshund

Läshundens främsta uppgift är att genom sin närvaro motivera barn att läsa, få dem att känna läslust och att öka deras läsförståelse. Hunden bidrar till en lugn läsmiljö genom att göra det som den är specialutbildad för; att ligga lugnt vid sidan av barnet som läser. Genom det oxytocinpåslag som uppstår både hos barnet och hunden, då barnet klappar hunden, känner sig barnet tryggt i en miljö i vilken hunden erbjuder villkorslös acceptans och interaktion.

Fadderhunden

Fadderhunden kan främja barns utveckling av empati, respekt och ansvar för djur, människor och natur. Fadderhunden arbetar med barngrupper i förskola, förskoleklass och skola med övningar som kopplats till skolans värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer i LGR 11. Genom att använda hunden som ett pedagogiskt verktyg kan vi stödja exekutiva funktioner och främja inlärning och utveckling.

Terapihund

AAI; Animal Assisted Interventions, är den internationella termen för arbete med hund i vården. Arrangörer av utbildningarna behöver uppfylla Skandinaviska Vård och terapihundsföreningens SVTH´s krav. Terapihunden kan förutom att arbeta som stödjande funktion för förståelse av KASAM; en känsla av sammanhang, stödja utveckling av empatisk förmåga, skapa interaktion och kommunikation med andra, stödja exekutiva funktioner och även minska ångest och oro, öka självkänsla och självförtroende, öka finmotorisk och grovmotorisk förmåga och öka kondition. Närvaro av en Terapihund kan främja ett förtroendeskapande band mellan såväl barnet och hunden som mellan barnet och pedagogen/terepeuten/hundföraren etc. I samtalsterapi har man funnit att djur kan lindra spänning och ångest. Att tala med ett djur medan terapeuten lyssnar är lättare för barnet än att tala direkt med terapeuten. En hund kan hjälpa ett barn att fokusera och komma i kontakt med svårare händelser och känslor där hunden erbjuder villkorslös acceptans och interaktion. I den interaktion och kommunikation som uppstår mellan barnet och hunden kan terapeuten få värdefull information som i förlängningen kan ge stöd för hälsofrämjande behandling.

Lagar och föreskrifter

Lagar och föreskrifter innehåller krav som är bindande. Såväl vad gäller kvalitet och säkerhet för den enskilde som arbetsmiljö, djur-, smitt- och hälsoskydd är det en förutsättning att de verksamhetsansvariga har kunskap om de regelverk som omges de verksamheter inom vilka hundar används. Djur i Sverige ska enligt djurskyddslagen (1988:534) behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom. Detta innebär att de heller inte får bli överansträngda, vilket även gäller för hundar som används inom vård- och omsorgsverksamheter. Hunden rekommenderas av Sara Karlberg (20190807) att inte användas mer än 8-10 timmars eget aktivt arbete per vecka.

Viktigt att veta för de som tar med egen hund till t ex äldreboenden är att efter tre besök räknas man som en verksamhet och man har då per automatik skyldighet att följa upprättade lagar kring allergi, hundrädsla, hygien och information. För en hund som följer med sin ägare och inte har genomgått lämplighetstest eller utbildning innebär ju det också ett stort ansvar för hundägaren vad gäller försäkringar.

Kristina Bram